

Środa, 20 stycznia 2021 r.

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

REZOLUCJE

PARLAMENT EUROPEJSKI

P9_TA(2021)0006

Europejski nakaz aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 20 stycznia 2021 r. w sprawie wdrażania europejskiego nakazu aresztowania i procedur wydawania osób między państwami członkowskimi (2019/2207(INI))

(2021/C 456/01)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 2, 3, 6 i 7 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz art. 82 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „Kartą, w szczególności jej art. 4, 47, 48 i 52,
- uwzględniając orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) dotyczące wzajemnego uznawania, praw podstawowych i obowiązków wynikających z art. 2 europejskiej konwencji praw człowieka (EKPC) dotyczącego prawa do życia ⁽¹⁾,
- uwzględniając decyzję ramową Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi ⁽²⁾ („decyzja ramowa ENA”),
- uwzględniając decyzję ramową Rady 2008/947/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych ⁽³⁾,
- uwzględniając decyzję ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. zmieniającą decyzje ramowe 2002/584/WSiSW, 2005/214/WSiSW, 2006/783/WSiSW, 2008/909/WSiSW oraz 2008/947/WSiSW i tym samym wzmacniającą prawa procesowe osób oraz ułatwiającą stosowanie zasady wzajemnego uznawania do orzeczeń wydanych pod nieobecność danej osoby na rozprawie ⁽⁴⁾,
- uwzględniając decyzję ramową Rady 2009/829/WSiSW z dnia 23 października 2009 r. w sprawie stosowania przez państwa członkowskie Unii Europejskiej zasady wzajemnego uznawania do decyzji w sprawie środków nadzoru stanowiących alternatywę dla tymczasowego aresztowania ⁽⁵⁾,
- uwzględniając sprawozdania Komisji w sprawie wdrażania europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (COM(2005)0063 i SEC(2005)0267, COM(2006)0008 i SEC(2006)0079, COM(2007)0407 i SEC(2007)0979, COM(2011)0175 i SEC(2011)0430),

⁽¹⁾ Zob. wyrok ETPC z dnia 9 lipca 2019 r. w sprawie *Romeo Castaño przeciwko Belgii* dotyczącej naruszenia proceduralnego aspektu art. 2 EKPC (skuteczne dochodzenie).

⁽²⁾ Dz.U. L 190 z 18.7.2002, s. 1.

⁽³⁾ Dz.U. L 337 z 16.12.2008, s. 102.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 81 z 27.3.2009, s. 24.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 294 z 11.11.2009, s. 20.

Środa, 20 stycznia 2021 r.

- uwzględniając zmienioną wersję podręcznika „Jak wydawać i wykonywać Europejski Nakaz Aresztowania”,
- uwzględniając swoje rezolucje z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie warunków panujących w zakładach karnych w UE ⁽⁶⁾, z dnia 27 lutego 2014 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w sprawie przeglądu europejskiego nakazu aresztowania ⁽⁷⁾ oraz z dnia 5 października 2017 r. w sprawie w sprawie systemów penitencjarnych i warunków panujących w zakładach karnych ⁽⁸⁾,
- uwzględniając swoje stanowisko przyjęte w pierwszym czytaniu w dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego program „Wymiar Sprawiedliwości” ⁽⁹⁾,
- uwzględniając harmonogram działań Rady z 2009 r. mających na celu umocnienie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym ⁽¹⁰⁾,
- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym ⁽¹¹⁾,
- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym ⁽¹²⁾,
- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności ⁽¹³⁾,
- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym ⁽¹⁴⁾,
- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym ⁽¹⁵⁾,
- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania ⁽¹⁶⁾,
- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych ⁽¹⁷⁾,
- uwzględniając sporządzoną przez Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego (EPRS) europejską ocenę wdrożenia z czerwca 2020 r. dotyczącą europejskiego nakazu aresztowania,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 2 lipca 2020 r. z wdrażania decyzji ramowej Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (COM(2020)0270),
- uwzględniając ocenę europejskiej wartości dodanej dotyczącą europejskiego nakazu aresztowania ukończoną w styczniu 2014 r. na wniosek EPRS oraz badanie z grudnia 2017 r. zawierające sprawozdanie w sprawie kosztu braku działań na poziomie europejskim w dziedzinie praw procesowych i warunków pozbawienia wolności,

⁽⁶⁾ Dz.U. C 168 E z 14.6.2013, s. 82.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 285 z 29.8.2017, s. 135.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 346 z 27.9.2018, s. 94.

⁽⁹⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2019)0406.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 295 z 4.12.2009, s. 3.

⁽¹¹⁾ Dz.U. L 280 z 26.10.2010, s. 1.

⁽¹²⁾ Dz.U. L 142 z 1.6.2012, s. 1.

⁽¹³⁾ Dz.U. L 294 z 6.11.2013, s. 1.

⁽¹⁴⁾ Dz.U. L 65 z 11.3.2016, s. 1.

⁽¹⁵⁾ Dz.U. L 132 z 21.5.2016, s. 1.

⁽¹⁶⁾ Dz.U. L 297 z 4.11.2016, s. 1.

⁽¹⁷⁾ Dz.U. L 130 z 1.5.2014, s. 1.

Środa, 20 stycznia 2021 r.

- uwzględniając sprawozdanie końcowe Rady z dnia 27 maja 2009 r. dotyczące czwartej rundy wzajemnych ocen pod kątem praktycznego stosowania europejskiego nakazu aresztowania oraz właściwych procedur wydawania osób między państwami członkowskimi,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 26 września 2019 r. z wdrażania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (COM(2019)0560),
 - uwzględniając konkluzje Rady z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania w sprawach karnych – „Propagowanie wzajemnego uznawania orzeczeń poprzez zwiększanie wzajemnego zaufania” ⁽¹⁸⁾,
 - uwzględniając konkluzje Rady z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie środków będących alternatywą wobec pozbawienia wolności: wykorzystanie kar i środków nieizolacyjnych w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych ⁽¹⁹⁾,
 - uwzględniając Strategię UE w zakresie praw ofiar (2020–2025) (COM(2020)0258),
 - uwzględniając sprawozdania krajowych, europejskich i międzynarodowych organizacji pozarządowych,
 - uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1727 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust) oraz zastąpienia i uchylecia decyzji Rady 2002/187/WSiSW ⁽²⁰⁾,
 - uwzględniając komunikat Komisji z dnia 30 września 2020 r. dotyczący Sprawozdania na temat praworządności z 2020 r. Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej (COM(2020)0580),
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 7 października 2020 r. w sprawie ustanowienia unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych ⁽²¹⁾,
 - uwzględniając Protokół fakultatywny z 2002 r. do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karanía,
 - uwzględniając pracę wykonaną przez Agencję Praw Podstawowych UE, w szczególności sprawozdania zatytułowane „Rights in practice: access to a lawyer and procedural rights in criminal and European arrest warrant proceedings” [Prawa w praktyce: dostęp do prawnika i prawa procesowe w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania] z 13 września 2019 r., „Criminal detention conditions in the European Union: rules and reality” [Warunki pozbawienia wolności o charakterze karnym w Unii Europejskiej: zasady a rzeczywistość] z 11 grudnia 2019 r., „Criminal detention and alternatives: fundamental rights aspects in EU cross-border transfers” [Pozbawienie wolności o charakterze karnym i alternatywne rozwiązania: aspekty praw podstawowych w unijnych transferach transgranicznych] 9 listopada 2016 r. oraz bazę danych dotyczących warunków pozbawienia wolności o charakterze karnym uruchomioną w grudniu 2019 r.,
 - uwzględniając konwencje, zalecenia i rezolucje Rady Europy w sprawie więziennictwa i współpracy w zakresie prawa karnego,
 - uwzględniając art. 54 Regulaminu oraz art. 1 ust. 1 lit. e) decyzji Konferencji Przewodniczących z dnia 12 grudnia 2002 r. dotyczącej procedury udzielania zgody na sporządzanie sprawozdań z własnej inicjatywy i załącznik 3 do tej decyzji,
 - uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Spraw Konstytucyjnych,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (A9-0248/2020),
- A. mając na uwadze, że współpraca sądowa w Unii ma istotne znaczenie dla sprostania pojawiającym się wyzwaniom środowiskowym, społecznym, gospodarczym i cyfrowym;

⁽¹⁸⁾ Dz.U. C 449 z 13.12.2018, s. 6.

⁽¹⁹⁾ Dz.U. C 422 z 16.12.2019, s. 9.

⁽²⁰⁾ Dz.U. L 295 z 21.11.2018, s. 138.

⁽²¹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0251.

Środa, 20 stycznia 2021 r.

- B. mając na uwadze, że procedura europejskiego nakazu aresztowania (ENA) jest uproszczoną i przyspieszoną sądową procedurą wydawania osób, która została przyjęta po zamachach terrorystycznych z dnia 11 września 2001 r. i która od czasu wprowadzenia stała się sztandarowym i najczęściej stosowanym instrumentem wzajemnego uznawania w sprawach karnych;
- C. mając na uwadze, że ENA jest ogólnie sukcesem i doprowadził do zastąpienia ekstradycji wydawaniem osób; mając na uwadze, że czas wydania – w przypadku gdy dana osoba nie wyraża na nie zgody – uległ skróceniu średnio do 40 dni w 2017 r. w stosunku do 50 dni w 2016 r., chociaż w niektórych państwach członkowskich istnieje tendencja do opóźniania lub nieprzestrzegania wymogów wzajemnego uznawania; mając na uwadze, że w niektórych rzadkich przypadkach państwa członkowskie poinformowały o trwających do 90 dni procedurach wydawania osób, w przypadku gdy dana osoba nie wyraża zgody na jej wydanie;
- D. mając na uwadze, że w latach 2005–2016 wykonano 43 tys. ze 150 tys. wydanych nakazów aresztowania; mając na uwadze, że takie surowe dane liczbowe wprowadzają w błąd, jeśli chodzi o zastosowaną metodologię i ogólny sukces, jak wyjaśniła Komisja;
- E. mając na uwadze, że współpraca wymiarów sprawiedliwości w UE w sprawach karnych opiera się na wzajemnym uznawaniu opracowanym przez Radę Europejską w Tampere w 1999 r.; mając na uwadze, że Traktat z Lizbony znacząco zmienił układ konstytucyjny UE i zapewnił wyraźną podstawę prawną dla zasad i procedur zapewniających wzajemne uznawanie wszelkich form wyroków i orzeczeń sądowych w art. 82 TFUE;
- F. mając na uwadze, że wzajemne uznawanie nie jest nową koncepcją opracowaną w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, lecz pierwotnie rozwinięto je na rynku wewnętrznym (logika wyroku w sprawie *Cassis de Dijon*); mając jednak na uwadze, że wzajemne uznawanie w wymiarze sprawiedliwości w sprawach karnych ma inną logikę i podstawę prawną niż wzajemne uznawanie zasad dostępu do rynku; mając na uwadze, że w tym względzie wzajemne uznawanie w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości ma szczególne cechy, biorąc pod uwagę konsekwencje dla praw podstawowych i suwerenności narodowej oraz zakres, w jakim należy je ułatwiać przez harmonizację prawa materialnego i prawa karnego procesowego, w szczególności w odniesieniu do gwarancji proceduralnych; mając na uwadze, że jakkolwiek regres w stosowaniu zasady wzajemnego uznawania w obszarze prawa karnego może mieć negatywne skutki i wpłynąć na jej stosowanie w innych obszarach, takich jak rynek wewnętrzny;
- G. mając na uwadze, że wzajemne uznawanie oznacza bezpośrednio uznawanie orzeczeń sądowych innych państw członkowskich, przy czym odmowa uznania stanowi wyjątek, i oznacza, że orzeczenia sądowego nie należy odrzucać wyłącznie na podstawie tego, że zostało wydane w innym państwie członkowskim; mając na uwadze, że stosowanie wzajemnego uznawania decyzji podjętych przez inne państwa członkowskie nie jest zgodne z kontrolą takich decyzji, chyba że odbywa się to na podstawach przewidzianych w decyzji ramowej ENA; mając na uwadze, że wdrażanie tego instrumentu powinno opierać się na współpracy i wzajemnym zaufaniu między właściwymi organami sądowymi; mając na uwadze, że wzajemnemu uznawaniu musi towarzyszyć poszanowanie praw podstawowych;
- H. mając na uwadze, że wzajemne uznawanie wymaga wysokiego poziomu wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi i jest jego konsekwencją w oparciu o wspólne rozumienie praworządności i praw podstawowych; mając na uwadze, że Unia Europejska potrzebuje zaufania w tym kluczowym momencie w historii, aby skutecznie stawić czoła wspólnym wyzwaniom; mając na uwadze, że zwiększenie zaufania ma kluczowe znaczenie dla sprawnego stosowania ENA;
- I. mając na uwadze, że ustanowienie unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych powinno mieć zasadnicze znaczenie dla zwiększenia wzajemnego zaufania, ponieważ ma na celu wskazanie obszarów, w których konieczne są udoskonalenia w zakresie praworządności; mając na uwadze, że niedostateczne i niespójne wdrożenie decyzji ramowej ENA przez niektóre państwa członkowskie nie przyczynia się do zwiększenia wzajemnego zaufania; mając na uwadze, że unijny mechanizm na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych może być przydatny, dostarczając elementów zapewniających spójne stosowanie, w przypadkach gdy odmówiono wykonania ze względu na naruszenie praw podstawowych, a tym samym zwiększyć wzajemne uznawanie między państwami członkowskimi;
- J. mając na uwadze, że wzajemne zaufanie wymaga od państw członkowskich przestrzegania prawa UE, a w szczególności praw podstawowych uznanych w Karcie oraz praworządności, jak np. niezawisłości wymiaru sprawiedliwości;

Środa, 20 stycznia 2021 r.

- K. mając na uwadze, że ENA przyczynił się do rozwoju i konsolidacji przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości; mając na uwadze, że art. 6 TUE dotyczący Karty i EKPC, art. 8, art. 15 ust. 3, art. 16 i 18–25 TFUE, dyrektywy dotyczące praw procesowych i dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE w sprawie praw ofiar⁽²²⁾ stanowią kluczowe elementy ram przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości; mając na uwadze, że nieprawidłowe stosowanie ENA może mieć szkodliwy wpływ na współpracę policyjną i sądową w całej Unii, na osoby fizyczne i ich rodziny oraz na funkcjonowanie strefy Schengen i prawa podstawowe;
- L. mając na uwadze, że członkostwo w Unii Europejskiej oznacza respektowanie szeregu wartości, takich jak godność ludzka, wolność, demokracja, równość, praworządność i poszanowanie praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, określonych zarówno w art. 2 TUE, jak i w systemach prawnych państw członkowskich, w ramach ich przestrzegania;
- M. mając na uwadze, że Unia równości, która chroni, musi zapewniać ochronę wszystkim ofiarom przestępstw⁽²³⁾, chroniąc również prawa osób podejrzanych i oskarżonych; mając na uwadze, że UE przyjęła instrumenty mające na celu wzmocnienie praw ofiar, dzięki przyjęciu szeregu instrumentów oprócz zatrzymywania i wydawania podejrzanych lub skazanych;
- N. mając na uwadze, że Trybunał Sprawiedliwości UE (TSUE) wyjaśnił w pewnych aspektach większość kwestii związanych ze stosowaniem ENA, takich jak: zasada *ne bis in idem*⁽²⁴⁾, organ sądowy⁽²⁵⁾, nadrzędność i harmonizacja na szczeblu UE⁽²⁶⁾, niezawisłość sądownictwa⁽²⁷⁾, prawa podstawowe⁽²⁸⁾, podwójna odpowiedzialność karna⁽²⁹⁾, podstawy odmowy i ekstradycja obywateli UE do państw trzecich⁽³⁰⁾; mając na uwadze, że jednocześnie orzeczenia sądowe nie mogą zastąpić dobrze opracowanych przepisów na szczeblu Unii;
- O. mając na uwadze, że podwójna odpowiedzialność karna jest pojęciem związanym z ekstradycją międzynarodową i mimo że jest w niewielkim stopniu zgodna z wzajemnym uznawaniem, w praktyce może się okazać potrzebna w bardzo ograniczonym zakresie dla poszukiwanych osób, zgodnie z orzecznictwem TSUE; mając na uwadze, że podwójna odpowiedzialność karna jest jedynie opcjonalną podstawą odmowy wydania ENA, a organy wykonujące nakaz rzadko się na nią powołują; mając na uwadze, że wykaz przestępstw bez podwójnej odpowiedzialności karnej zawiera już szeroki wachlarz przestępstw, z których wiele nie zostało jeszcze odpowiednio zharmonizowanych w państwach członkowskich, oraz mając na uwadze, że taki wykaz powinien zostać ponownie oceniony i ewentualnie rozszerzony zgodnie z procedurą określoną w art. 2 ust. 3 decyzji ramowej ENA;
- P. mając na uwadze, że pojęcie wzajemnego uznawania nie wymagałoby harmonizacji prawa karnego materialnego i postępowania karnego jako takich, ale praktyka współpracy sądowej pokazała, że harmonizacja niektórych ograniczonych wspólnych standardów i definicji jest niezbędna, aby ułatwić wzajemne uznawanie, co zostało potwierdzone w art. 82 ust. 2 TFUE; mając na uwadze, że w ciągu ostatnich kilku lat poczyniono pewne postępy, mianowicie takie, jak przyjęcie sześciu dyrektyw w sprawie praw procesowych, dyrektywy 2012/29/UE, środków alternatywnych dla ENA, takich jak europejski nakaz dochodzeniowy (END), oraz harmonizacja przepisów dotyczących niektórych przestępstw; mając jednak na uwadze, że sześć dyrektyw w sprawie gwarancji proceduralnych nie zostało w pełni i prawidłowo wdrożonych, co nadal budzi niepokój;
- Q. mając na uwadze, że Komisja podkreśla, iż istnieją problemy z wdrożeniem niektórych przepisów dyrektywy 2013/48/UE, w szczególności w odniesieniu do możliwości dostępu do adwokata zarówno w państwie wykonującym, jak i wydającym nakaz; mając na uwadze, że dotychczas transpozycja innych dyrektyw w sprawie gwarancji procesowych zawierających specjalne przepisy dotyczące ENA (dyrektywy 2010/64/UE, dyrektywy 2012/13/UE, dyrektywy (UE) 2016/800 i dyrektywy (UE) 2016/1919) jest niewystarczająca, również w odniesieniu do uwzględniania zasady równości stron;

⁽²²⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz.U. L 315 z 14.11.2012, s. 57).

⁽²³⁾ Strategia UE w zakresie praw ofiar (2020–2025).

⁽²⁴⁾ TSUE, C-261/09, *Mantello*.

⁽²⁵⁾ TSUE, C-453/16 PPU, *Özcelik*; C-452/16 PPU, *Poltorak*; C-477/16 PPU, *Kovalkovas*; Sprawy połączone C-508/18 i C-82/19 PPU, *OG i PI*.

⁽²⁶⁾ TSUE, C-399/11, *Melloni*, lub C-42/17, *M.A.S. i M.B.*

⁽²⁷⁾ TSUE C-216/18 PPU, *Minister for Justice and Equality*.

⁽²⁸⁾ TSUE Sprawy połączone C-404/15 i C-659/15 PPU, *Aranyosi i Căldăraru*; C-128/18, *Dorobantu*.

⁽²⁹⁾ TSUE, C-289/15, *Grundza*.

⁽³⁰⁾ TSUE, C-182/15, *Petruhhin*; C-191/16, *Pisciotti*; C-247/17, *Raugevicius*; C-897/19 PPU, *I.N. przeciwko Ruska Federacija* itd.

Środa, 20 stycznia 2021 r.

- R. mając na uwadze, że inne instrumenty, takie jak dyrektywa 2014/41/UE w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego oraz rozporządzenie (UE) 2018/1805 w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty⁽³¹⁾, pomogły rozwiązać pewne kwestie związane z ENA, a także zastosowały zasady wzajemnego uznawania do innych rodzajów orzeczeń sądowych;
- S. mając na uwadze, że w harmonogramie działań na 2009 r. mających na celu umocnienie praw procesowych w postępowaniu karnym uznano problem okresów tymczasowego aresztowania; mając na uwadze, że warunki panujące w więzieniach stanowią problem w wielu państwach członkowskich i muszą być zgodne z wartościami zapisanymi w art. 2 TUE; mając na uwadze, że w niektórych państwach członkowskich występują problemy z praworządnością, o czym świadczą wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;
- T. mając na uwadze, że w rezolucji z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie przeglądu ENA Parlament Europejski wezwał m.in. do wprowadzenia zasady obligatoryjnej odmowy, jeżeli występują merytoryczne podstawy, aby stwierdzić, że wykonanie środka byłoby niezgodne ze zobowiązaniami państwa członkowskiego wykonującego nakaz, nałożonymi na podstawie art. 6 TUE i Karty; mając na uwadze, że w 2017 r. odmówiono wydania osób w 109 przypadkach z powodu kwestii dotyczących praw podstawowych;
- U. mając na uwadze, że wzajemne uznawanie wymaga wyszkolenia praktyków, w tym prawników specjalizujących się w prawie karnym, w zakresie prawa UE;
- V. mając na uwadze, że Eurojust odgrywa zasadniczą rolę w ułatwianiu i koordynowaniu wykonywania ENA; mając na uwadze, że Eurojust coraz częściej otrzymuje wnioski o pomoc przy wykonywaniu ENA, co znacznie zwiększa obciążenie tego organu pracą; mając na uwadze, że tylko w 2019 r. Eurojust ułatwił wykonanie ENA w 703 nowych sprawach i 574 sprawach w toku; mając na uwadze, że Eurojust jest niezależną autonomiczną agencją, obok Prokuratury Europejskiej;
- W. mając na uwadze, że porównanie danych wskazuje na tendencję wzrostową liczby ENA, która rośnie z roku na rok;
- X. mając na uwadze, że zharmonizowane wdrażanie ENA, jak również pełne i prawidłowe wdrożenie dyrektyw w sprawie praw procesowych, szersze wykorzystanie środków alternatywnych wobec ENA oraz ustanowienie minimalnych standardów UE, m.in. dotyczących warunków panujących w więzieniach i aresztach, uniemożliwi wykorzystywanie różnic w systemach prawnych; mając na uwadze, że pełne i poprawne wdrażanie ENA we wszystkich państwach członkowskich jest niezbędne, aby ocenić funkcjonowanie odpowiednich instrumentów ustawodawczych i potrzebę wprowadzenia możliwych zmian;

Ogólna ocena wdrażania ENA

1. zwraca uwagę, że ENA jest dużym osiągnięciem oraz skutecznym, użytecznym i niezbędnym instrumentem służącym zwalczaniu poważnych przestępstw transgranicznych, a także postawieniu sprawców poważnych przestępstw przed sądem w państwie członkowskim, w którym było lub jest prowadzone postępowanie karne, oraz ma pozytywny wpływ na utrzymanie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości; uznaje, że ENA znacząco ułatwił i poprawił współpracę w zakresie wydawania osób; zwraca jednak uwagę, że przez ostatnie dwadzieścia lat świat przechodzi transformację cyfrową, która zmieniła ekosystem przestępczości;
2. zwraca uwagę na istnienie problemów szczególnych; uważa, że nie podają one w wątpliwość systemu ani mu nie zagrażają, lecz wymuszają jego ulepszenie i aktualizację, oraz że problemy te wymagają rozwiązania, aby uniknąć martwych pól i dzięki temu wzmocnić cały system oraz zagwarantować zgodność z praworządnością i prawami podstawowymi we wszystkich państwach członkowskich; stwierdza, że strefa Schengen i transformacja cyfrowa stworzyły liczne możliwości dla obywateli UE; zauważa jednak, że otwarte granice i nowe technologie wymagają również skutecznych narzędzi, dzięki którym organy ścigania i wymiar sprawiedliwości mogłyby ścigać poważne przestępstwa transnarodowe;
3. zauważa, że problemy te dotyczą głównie warunków panujących w więzieniach i warunków przetrzymywania, proporcjonalności, stosowania w postępowaniach dotyczących ENA gwarancji proceduralnych przewidzianych w prawie UE, w szczególności podwójnej reprezentacji prawnej, tj. zarówno w państwie wykonującym ENA, jak i w państwie wydającym ENA, oraz szkolenia, szczególnych problemów związanych z praworządnością, wykonywania kar pozbawienia

⁽³¹⁾ Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 1.

Środa, 20 stycznia 2021 r.

wolności⁽³²⁾, terminów⁽³³⁾ i orzeczeń wydanych zaocznie; przyznaje, że w niektórych przypadkach podniesiono kwestię podwójnej odpowiedzialności karnej⁽³⁴⁾; zauważa w innych przypadkach niespójność w stosowaniu podstaw do odmowy wykonania ENA; podkreśla również brak kompleksowego systemu danych umożliwiających tworzenie wiarygodnych statystyk – zarówno na poziomie jakościowym, jak i ilościowym – dotyczących aspektów wydawania, wykonywania lub odmowy ENA; zwraca uwagę, że takie problemy nie tylko osłabiają wzajemne zaufanie między państwami członkowskimi, ale także powodują wysokie koszty społeczne i finansowe dla osób zainteresowanych, a także ich rodzin i ogółu społeczeństwa;

4. zauważa, że niektóre problemy częściowo rozwiązano oraz że podejmowane są próby ich rozwiązania dzięki połączeniu prawa miękkiego (podręcznik dotyczący ENA), wzajemnych ocen, pomocy Eurojustu, finansowania programów szkoleniowych i zestawów narzędzi dla praktyków w ramach unijnego programu „Sprawiedliwość”, orzecznictwa TSUE i przepisów uzupełniających (decyzja ramowa 2009/299/WSiSW oraz przyjęcie dyrektyw w sprawie praw procesowych osób podejrzanych i oskarżonych, jak określono w harmonogramie działań z 2009 r., w szczególności dyrektywy 2013/48/UE), chociaż inne problemy pozostają;

5. zwraca uwagę, że należy ulepszyć i wzmocnić ENA, aby był bardziej skuteczny, bezpośredni i w większym stopniu przestrzegał decyzji sędziów krajowych, przy jednoczesnym poszanowaniu proporcjonalności, ponieważ jeden z celów silniejszej Unii wymaga zaufania poszczególnych państw członkowskich do systemów sądownictwa i więziennictwa pozostałych państw członkowskich, do czego mechanizm ten jest niezbędny; przypomina, że osłabienie wzajemnego uznawania w obszarze prawa karnego może prowadzić jedynie do jego osłabienia w innych dziedzinach, co byłoby szkodliwe dla skutecznego prowadzenia wspólnej polityki, takiej jak rynek wewnętrzny;

6. zauważa, że Protokoły nr 21 i nr 22 do TUE nadają szczególny status dwóm państwom członkowskim: Irlandia dysponuje klauzulą opt-in, a Dania nie jest związana unijnym prawem karnym, co oznacza, że mogą one uczestniczyć w systemie ENA, ale niekoniecznie w innych instrumentach, takich jak dyrektywy w sprawie gwarancji procesowych; podkreśla znaczenie zapewnienia spójności w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości;

7. podkreśla, że ENA nie powinien być nadużywany w przypadku drobnych przestępstw, gdzie nie ma podstaw do tymczasowego aresztowania; przypomina, że wykorzystywanie ENA powinno ograniczać się do poważnych przestępstw, jeżeli jest to absolutnie konieczne i proporcjonalne; wzywa do stosowania mniej inwazyjnych instrumentów prawnych, w miarę możliwości przed wydaniem ENA, takich jak END; zwraca uwagę, że organy wydające nakaz powinny przeprowadzać kontrole proporcjonalności, uwzględniając (i) wagę przestępstwa, (ii) prawdopodobną karę nałożoną w przypadku uznania osoby za winną zarzucanego przestępstwa, (iii) prawdopodobieństwo zatrzymania osoby w wydającym nakaz państwie członkowskim po wydaniu tej osoby, (iv) wpływ na prawa osoby, której dotyczy nakaz, i jej rodziny oraz (v) interesy ofiar przestępstwa; wzywa państwa członkowskie i ich organy wymiaru sprawiedliwości do rozpatrywania spraw dotyczących ENA bez zbędnej zwłoki po wydaniu ENA, aby ograniczyć tymczasowe aresztowanie do minimum;

8. podkreśla, że według TSUE odmowa wykonania ENA jest wyjątkiem od zasady wzajemnego uznawania, który należy interpretować w sposób zawężający⁽³⁵⁾, jeżeli zastosowanie ma jedna z podstaw odmowy uznania (art. 3 i 4 decyzji ramowej ENA) lub jedna z gwarancji (art. 5 tej decyzji) lub też zgodnie z orzecznictwem TSUE;

9. apeluje o dopuszczalność odmowy, gdy istnieją merytoryczne podstawy, aby przypuszczać, że wykonanie ENA byłoby niezgodne ze zobowiązaniami państwa wykonującego nakaz nałożonymi na podstawie art. 6 TUE i Karty; podkreśla, że jeżeli podstawą odmowy wykonania jest naruszenie praw podstawowych, wykonujące państwo członkowskie musi potwierdzić poważne ryzyko naruszenia praw podstawowych i oprzeć podstawy odmowy wykonania na faktycznych i obiektywnych elementach, aby uniknąć niepewności prawa i ewentualnej bezkarności; przypomina, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE Karta jest wspólnym standardem ochrony praw podstawowych w UE⁽³⁶⁾;

Zalecenia mające na celu poprawę funkcjonowania ENA

10. wzywa Komisję do dostarczenia zrozumiałych jasnych, kompleksowych i porównywalnych danych, ponieważ istniejące dane są mylące i mogą stwarzać fałszywe wrażenie (nie)skuteczności ENA; wzywa Komisję do opracowania metody, dzięki której państwa członkowskie spełniałyby obowiązek systematycznego gromadzenia i przekazywania wiarygodnych i zaktualizowanych danych Komisji; wzywa Komisję, by oceniła możliwość stworzenia wspólnej bazy danych zawierającej decyzje sądowe w sprawie ENA, z wykorzystaniem wyłącznie zanonimizowanych danych, która stałaby się

⁽³²⁾ TSUE, C-579/15, *Popławski*.

⁽³³⁾ TSUE, C-168/13 PPU, *Jeremy F.*

⁽³⁴⁾ TSUE, zgodnie z C-289/15, *Grundza*, gdzie przywołano decyzję ramową Rady 2008/909/WSiSW.

⁽³⁵⁾ Zob. np. sprawa C-216/18 PPU, *Minister for Justice and Equality*.

⁽³⁶⁾ Zob. TSUE, C-399/11, *Melloni*, pkt 63, oraz C-128/18, *Dorobantu*, pkt 79.

Środa, 20 stycznia 2021 r.

inteligentnym i skutecznym narzędziem oceny współpracy sądowej, identyfikacji słabych punktów i lepszego przygotowania do ewentualnych dostosowań; przypomina, że współpraca sądowa jest kluczowym elementem zapewnienia stabilności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i cyfrowej; ponawia apel do Komisji o zwrócenie się do państw członkowskich o wyczerpujące dane dotyczące funkcjonowania mechanizmu ENA oraz o włączenie takich danych do następnego sprawozdania z wdrażania;

11. jest przekonany, że należy przyjąć dalsze środki horyzontalne w celu ulepszenia stosowania zasady lojalnej współpracy, jak zapisano w art. 4 ust. 3 TUE, oraz zwiększenia wzajemnego zaufania do krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, co doprowadzi do skuteczniejszej współpracy sądowej; zwraca uwagę, że weryfikacja pod kątem podwójnej odpowiedzialności karnej ogranicza wzajemne uznawanie i – zdaniem TSUE – musi być interpretowana w sposób zawężający; podkreśla jednak, że istnieją ciągłe obawy dotyczące braku właściwej definicji przestępstw, do których nie stosuje się już zasady podwójnej odpowiedzialności karnej; zauważa, że w idealnych warunkach wzajemne uznawanie powinno następować automatycznie⁽³⁷⁾ bez potrzeby ponownej oceny merytorycznych podstaw oskarżenia oraz że nie powinno się odmawiać uznawania decyzji, chyba że istnieją przesłanki do powołania się na jedną z podstaw odmowy wymienionych w sposób wyczerpujący w decyzji ramowej w sprawie ENA lub występują inne okoliczności – jak uznał TSUE – uzasadniające nałożenie ograniczeń na zasady wzajemnego uznawania i wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi;

12. podkreśla, że zasada wzajemnego uznawania musi opierać się na wzajemnym zaufaniu, które można osiągnąć jedynie dzięki zagwarantowaniu na terenie całej UE poszanowania praw podstawowych i praw procesowych podejrzanych i oskarżonych w postępowaniach karnych; przypomina znaczenie wdrożenia dyrektyw w sprawie praw procesowych w celu zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu sądowego; w związku z tym nalega, aby Komisja zapewniła pełne i prawidłowe wdrożenie tych dyrektyw oraz rozważyła wszczęcie w razie potrzeby postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego;

13. wzywa Komisję do przeanalizowania wspólnych definicji przestępstw stosowanych w państwach członkowskich, aby doprecyzować okoliczności stosowania ENA oraz ułatwić przeprowadzanie ocen proporcjonalności; wzywa Komisję do przeprowadzenia oceny formalnej i merytorycznej spójności wykazu 32 kategorii, które nie wymagają weryfikacji pod kątem podwójnej odpowiedzialności karnej, z uwzględnieniem kryteriów takich jak powaga przestępstwa, jego wymiar transnarodowy lub negatywny wpływ na podstawowe wartości Unii; zauważa, że konieczne jest zapewnienie większej pewności prawa wszystkim podmiotom zaangażowanym w stosowanie tego wykazu, co pozwoli uniknąć niepotrzebnych konfliktów; wzywa Komisję do przeprowadzenia pełnej oceny kwestii sporządzenia – w miarę możliwości – jednolitego wykazu kategorii przestępstw w oparciu o konkretne przestępstwa i interesy chronione prawem; proponuje ponadto, aby ujęcie załącznika z definicjami dla każdego wpisu w wykazie podlegało ocenie, aby ułatwić jego interpretację;

14. podkreśla znaczenie oceny uwzględnienia dodatkowych przestępstw lub kategorii przestępstw, takich jak przestępstwa przeciwko środowisku (np. przestępstwa związane z zanieczyszczeniem pochodzącym ze statków), niektóre formy uchylania się od opodatkowania, przestępstwa z nienawiści, wykorzystywanie seksualne, przemoc ze względu na płeć, przestępstwa popełnione za pomocą środków cyfrowych, np. kradzież tożsamości, przestępstwa z użyciem przemocy lub poważne zagrożenie porządku publicznego państwa członkowskiego i przestępstwa przeciwko integralności konstytucyjnej państw członkowskich popełnione z użyciem przemocy, zbrodnie ludobójstwa, zbrodnie przeciwko ludzkości i zbrodnie wojenne, w ramach większego zobowiązania państw członkowskich do współpracy sądowej, praworządności i praw podstawowych; podkreśla, że ściślejsza współpraca sądowa w odniesieniu do tego rodzaju przestępstw pomogłaby Unii osiągnąć jej własne cele priorytetowe, a także umocnić kulturę poszanowania demokracji i praworządności w Unii;

15. z zadowoleniem przyjmuje fakt powołania niedawno przez Komisję grupy koordynacyjnej ds. ENA; uważa, że grupa ta przyczyni się do wzmożenia szybkiej wymiany aktualnych i wiarygodnych informacji i dobrych praktyk oraz do zacieśnienia współpracy, co może doprowadzić do bardziej jednolitego stosowania ENA przez organy sądowe, ale także umożliwić lepszą wymianę informacji między prawnikami reprezentującymi osoby, których dotyczą ENA, w państwach członkowskich wykonujących i wydających nakaz;

16. przypomina, że zasadniczo próg kary określony w art. 2 ust. 2 decyzji ramowej w sprawie ENA ma na celu zapewnienie proporcjonalności ENA; wzywa jednakże Komisję do przeanalizowania możliwości obniżenia progu trzech lat w odniesieniu do niektórych przestępstw, takich jak handel ludźmi, wykorzystywanie seksualne dzieci i pornografia dziecięca;

⁽³⁷⁾ Zob. np. komunikat Komisji z dnia 26 lipca 2000 r. w sprawie wzajemnego uznawania prawomocnych orzeczeń w sprawach karnych (COM(2000)0495).

Środa, 20 stycznia 2021 r.

17. wzywa Komisję do wyjaśnienia kwestii przestępstw akcesoryjnych lub przestępstw powiązanych z przestępstwami głównymi, które spełniają warunki progowe ENA, np. w drodze rozważenia aktualizacji podręcznika dotyczącego ENA lub ewentualnie za pośrednictwem unijnych instrumentów w obszarze harmonizacji prawa karnego, łącznie ze wskazaniem stosowania ENA w państwach członkowskich w tym kontekście; w związku z tym przypomina, że ENA nie reguluje wydawania osób za przestępstwa akcesoryjne lub powiązane, a zatem może mieć zastosowanie zasada specjalności, co może uniemożliwiać wydającemu nakaz państwu członkowskiemu ściganie tych przestępstw;

18. podkreśla znaczenie dokładniejszego określenia obowiązków i kompetencji organów krajowych oraz organów UE zaangażowanych w procedury związane z ENA oraz zapewnienia, by organy te były wyspecjalizowane i posiadały doświadczenie praktyczne; potwierdza, że szeroki margines swobody organu wykonującego nakaz jest w niewielkim stopniu zgodny z zasadą wzajemnego uznawania czy wręcz z nią sprzeczny, z wyjątkiem podstaw nieuznawania określonych w art. 3 i 4 decyzji ramowej w sprawie ENA oraz jak wyjaśnił to TSUE; uważa, że w ramach każdego przeglądu decyzji ramowej w sprawie ENA należy ustanowić procedurę, zgodnie z którą ENA może, w razie potrzeby, zostać zatwierdzony w państwie członkowskim wydającym nakaz przez sędziego, sąd, sędziego śledczego lub prokuratora, zgodnie z orzecznictwem TSUE, w celu przewyższenia różnic w wykładni pojęcia „organ sądowy”; uważa, że w przypadku gdy można zagwarantować pewność prawa w odniesieniu do przestępstw, które w sposób oczywisty wchodzą w zakres definicji podwójnej odpowiedzialności karnej, oraz tych, które nie są objęte tym zakresem, swoboda uznania powinna być ograniczona w przypadkach podwójnej odpowiedzialności karnej; potwierdza, że poprawa w zakresie praworządności, praw podstawowych, warunków panujących w więzieniach i wiedzy praktyków dotyczącej innych systemów prawnych przyczyni się do wzmocnienia wzajemnego zaufania i wzajemnego uznawania;

19. wzywa Komisję do dalszej oceny transpozycji ENA i innych instrumentów współpracy sądowej oraz do wszczęcia w razie potrzeby postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego;

20. wzywa państwa członkowskie do terminowego i właściwego wdrażania ENA, odpowiednich orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości dotyczących ENA i innych instrumentów prawnych w sprawach karnych; podkreśla, że instrumenty takie jak decyzja ramowa 2008/909/WSiSW o przekazywaniu więźniów, decyzja ramowa 2008/947/WSiSW o zawieszeniu i warunkowym zwolnieniu i karach alternatywnych, END, europejski nakaz nadzoru i Europejska konwencja o przekazywaniu ścigania w sprawach karnych⁽³⁸⁾ zarówno uzupełniają ENA, jak i zapewniają użyteczne i mniej inwazyjne alternatywy dla tego środka; podkreśla, że ENA należy stosować tylko wtedy, gdy wyczerpano wszystkie inne możliwości alternatywne, oraz że państwa nie powinny korzystać z ENA w sytuacjach, w których mniej inwazyjny środek pozwoliłby osiągnąć takie same wyniki, np. prowadzenie przesłuchań za pośrednictwem wideokonferencji lub powiązane narzędzia; apeluje do organów państw członkowskich, aby w miarę możliwości korzystały z takich instrumentów zamiast wydawać ENA;

21. wzywa państwa członkowskie do dopilnowania, by organy sądowe mogły nakazywać stosowanie dostępnych alternatyw dla zatrzymania i środków przymusu w postępowaniach dotyczących ENA, zwłaszcza gdy dana osoba zgadza się na przekazanie, chyba że odmowa jest konieczna i uzasadniona;

22. zwraca uwagę na niepokojące sprawozdanie Komisji z wdrażania dyrektywy 2013/48/UE; nalega, aby Komisja kontynuowała oceny przestrzegania dyrektywy przez państwa członkowskie oraz podjęła odpowiednie środki, w tym postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, aby zapewnić zgodność z przepisami tej dyrektywy; wzywa Komisję do wzmocnienia wysiłków na rzecz zapewnienia pełnego wdrożenia wszystkich dyrektyw w sprawie gwarancji procesowych, aby zapewnić osobom, których dotyczy wnioski, skuteczną obronę w postępowaniach transgranicznych; nalega również, aby Komisja rozważyła podjęcie działań w świetle niewłaściwego wdrożenia zalecenia Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym⁽³⁹⁾, zwłaszcza w odniesieniu do osób dorosłych szczególnej troski;

23. wzywa państwa członkowskie do zapewnienia elastyczności pod względem systemów językowych w odniesieniu do ENA oraz do opracowania i stosowania wspólnych praktyk w tym zakresie, przy jednoczesnym utrzymaniu prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym zgodnie z dyrektywą 2010/64/UE; w związku z tym wzywa państwa członkowskie do wprowadzenia niezbędnych mechanizmów, aby uniknąć opóźnień lub utrudnień; ubolewa nad faktem, że w decyzji ramowej ENA nie określono terminów przekazywania przetłumaczonych ENA;

24. wzywa Komisję do zapewnienia jednolitego stosowania i skutecznego monitorowania terminów;

⁽³⁸⁾ Traktat Rady Europy nr 073, 15 maja 1972 r.

⁽³⁹⁾ Dz.U. C 378 z 24.12.2013, s. 8.

Środa, 20 stycznia 2021 r.

25. wzywa Komisję do zapewnienia Eurojustowi i Europejskiej Sieci Sądowej wystarczających środków finansowych, aby umożliwić im ułatwienie i koordynację ENA; ubolewa, że obecne środki budżetowe Komisji dla Eurojustu są niewystarczające w świetle wyzwań stojących przed tą agencją w odniesieniu do stale rosnącej liczby postępowań oraz że doprowadziły one do stagnacji w finansowaniu pomimo zwiększonego obciążenia pracą; zwraca uwagę, że budżet Eurojustu musi być współmierny do zadań i priorytetów tej agencji, tak aby mogła ona wypełniać swój mandat; ponawia apel o specjalną sieć sądową w sprawach dotyczących ENA;

26. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia odpowiednich środków finansowych na pomoc prawną dla osób, których dotyczy postępowanie związane z ENA, w tym pomoc prawną w państwach członkowskich wydających i wykonujących nakaz przed wydaniem nakazu przekazania, na finansowanie odpowiednio wykwalifikowanych tłumaczy ustnych i pisemnych, specjalnych szkoleń na temat ENA dla praktyków, w tym funkcjonariuszy policji, prokuratorów, kadr wymiaru sprawiedliwości i obrońców, zwłaszcza w takich obszarach jak aspekty ENA dotyczące praw podstawowych, ocena proporcjonalności i środków alternatywnych dla zatrzymania, reprezentacja w sprawach dotyczących ENA, a także w odniesieniu do procedury wnioskowania do Trybunału Sprawiedliwości UE o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i uzyskania zapewnień od organów innych państw członkowskich; podkreśla wartość programów Europejskiej Sieci Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN), takich jak symulacje dotyczące ENA i szkolenia językowe; zaznacza, że aby zapewnić równość stron, prawnicy powinni mieć dostęp do ukierunkowanych, dostępnych i przystępnych cenowo szkoleń; apeluje do Komisji, aby propagowała i ułatwiała przeprowadzanie takich szkoleń;

27. wzywa Komisję, by we współpracy z państwami członkowskimi wspierała, a ostatecznie dalej rozwijała, EJTN i istniejące krajowe platformy szkoleniowe dla pracowników wymiaru sprawiedliwości oraz, w razie potrzeby, uruchomiła dodatkową platformę szkoleniową dla ekspertów i praktyków w zakresie instrumentów wzajemnego uznawania, w tym ENA; stwierdza, że platforma ta powinna zapewnić im wiedzę na temat ścisłych powiązań między instrumentami, a także wspólną przestrzeń do wymiany doświadczeń;

28. zauważa, że wykorzystanie bezpiecznych technologii i transformacji cyfrowej umożliwiłoby poprawę współpracy między organami, w tym w zakresie przestrzegania praw podstawowych; z zadowoleniem przyjmuje utworzenie przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) bazy danych dotyczących warunków przetrzymywania osób, których dotyczy postępowanie karne; wnosi o utworzenie scentralizowanej bazy danych zawierającej krajowe orzecznictwo dotyczące stosowania ENA (podobnie jak w przypadku innych obszarów prawa UE) ⁽⁴⁰⁾; uważa, że specjalna publiczna baza danych prawników zajmujących się ENA mogłaby przyczynić się do zagwarantowania prawa dostępu do adwokata;

29. apeluje o regularny przegląd niewykonanych ENA i rozważenie, czy powinny one zostać wycofane wraz z odpowiednimi wpisami systemu informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II) i Interpolu; wzywa również do wycofania ENA i odpowiednich wpisów SIS II i Interpolu w przypadku, gdy odmówiono wydania ENA z przyczyn obligatoryjnych, takich jak zasada *ne bis in idem*;

30. wzywa Komisję do uwzględnienia opinii parlamentów narodowych zgodnie z protokołem nr 2 do TUE – jeżeli postanowi przedstawić akty ustawodawcze w dziedzinie unijnego prawa karnego – ponieważ ich udział gwarantuje kontrolę stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności w unijnym prawie karnym;

Zalecenia dotyczące praw podstawowych

31. wzywa państwa członkowskie do przestrzegania zobowiązań wynikających z art. 2 TUE dotyczących godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, praworządności i praw człowieka, w tym praw mniejszości; podkreśla, że państwa członkowskie muszą zapewnić, aby każda osoba – w tym ofiara przestępstwa lub osoba, której dotyczy wniosek na podstawie ENA – której prawa i wolności gwarantowane prawem Unii zostały naruszone, miała prawo do skutecznego środka odwoławczego przed sądem zgodnie z art. 47 Karty i utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej; podkreśla, że środki odwoławcze w państwie wykonującym – przy pełnym poszanowaniu prawa do skutecznego środka odwoławczego – muszą być zgodne z terminami określonymi w mającym zastosowanie instrumencie wzajemnego uznawania lub, gdy brak jednoznacznych terminów, muszą być ogłaszane bez zbędnej zwłoki, aby zagwarantować, by cel procedury wzajemnego uznawania nie został zagrożony;

32. zauważa, że chociaż wdrażanie procedur przewidzianych w art. 7 ust. 1 TUE ma wpływ na wzajemne uznawanie, zgodnie z istniejącym orzecznictwem TSUE organ wykonujący nakaz musi w każdym konkretnym przypadku ocenić, czy istnieją istotne podstawy, by sądzić, że po przekazaniu dana osoba będzie narażona na naruszenie jej praw podstawowych; podkreśla, że uruchomienie art. 7 ust. 1 i 2 TUE nie oznacza automatycznego nieuznawania ze względu na znaczenie

⁽⁴⁰⁾ Zob. sporządzona przez EPRS europejska ocena wdrożenia z czerwca 2020 r. dotycząca ENA.

Środa, 20 stycznia 2021 r.

współpracy w sprawach karnych i funkcjonowania całego unijnego systemu współpracy sądowej; podkreśla rolę Eurojustu we wspieraniu państw członkowskich w wydawaniu lub wykonywaniu nakazów w tym kontekście, z myślą o zwiększeniu pewności i wzajemnego zaufania; zaleca zatem wprowadzenie systemu środków zabezpieczających, obejmującego zawieszenie instrumentu, w celu wzmocnienia udzielanych gwarancji i zwiększenia zaufania oraz wzajemnego uznawania między państwami członkowskimi;

33. zwraca uwagę na powiązanie pomiędzy warunkami przetrzymywania a środkami w ramach ENA i przypomina państwom członkowskim, że art. 3 EKPC oraz odpowiednie orzecznictwo nakładają na państwa członkowskie nie tylko obowiązki negatywne, ale także obowiązki pozytywne – wymagają od nich zagwarantowania, by warunki w zakładach karnych nie uwłaczały godności ludzkiej oraz by w przypadku naruszenia praw przeprowadzono szczegółowe i skuteczne dochodzenia; wzywa Komisję do przeanalizowania środków prawnych i finansowych dostępnych na szczeblu Unii w celu poprawy standardów przetrzymywania;

34. wyraża zaniepokojenie warunkami panującymi w więzieniach w niektórych państwach członkowskich; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje utworzoną przez FRA nową bazę danych dotyczących warunków przetrzymywania osób, których dotyczy postępowanie karne⁽⁴¹⁾, i uważa, że jest to pozytywny pierwszy krok w kierunku lepszej wspólnej oceny warunków panujących w więzieniach w UE;

35. ponownie wzywa⁽⁴²⁾ państwa członkowskie do poprawy złych warunków panujących w zakładach karnych; wzywa Komisję, aby w pełni wykorzystwała możliwość finansowania modernizacji zakładów karnych z funduszy strukturalnych UE; przypomina w związku z tym, że w konkluzjach z 2018 r. w sprawie propagowania wzajemnego uznawania orzeczeń poprzez zwiększanie wzajemnego zaufania⁽⁴³⁾ Rada również wezwała Komisję do propagowania wykorzystywania środków UE w celu wspierania państw członkowskich w rozwiązywaniu problemu złych warunków panujących w zakładach karnych;

36. ponownie podkreśla znaczenie unijnego mechanizmu dotyczącego demokracji, praworządności i praw podstawowych w formie ewentualnego wniosku ustawodawczego opartego na porozumieniu międzyinstytucjonalnym obejmującym coroczny, niezależny i oparty na dowodach przegląd mający na celu ocenę przestrzegania przez wszystkie państwa członkowskie art. 2 TUE, a także zaleceń dla poszczególnych krajów, aby zwiększyć wzajemne zaufanie między państwami członkowskimi; odnotowuje, że unijny mechanizm dotyczący demokracji, praworządności i praw podstawowych stanowiłby kluczowe narzędzie przyczyniające się do wzmocnienia wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi w odniesieniu do stosowania decyzji ramowej w sprawie ENA;

37. wzywa Komisję do przeanalizowania możliwości uzupełnienia instrumentów dotyczących praw procesowych, takich jak te dotyczące dopuszczalności dowodu i warunków przetrzymywania podczas tymczasowego aresztowania, w szczególności w oparciu o standardy Rady Europy lub wyższe, w tym w odniesieniu do ograniczeń czasu trwania tymczasowego aresztowania; stwierdza, że Komisja powinna dążyć do zapewnienia jak najwyższych standardów, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad pomocniczości i proporcjonalności; uważa, że brak minimalnych standardów dotyczących warunków panujących w więzieniach i aresztach tymczasowych na szczeblu UE oraz ograniczenia stosowania aresztu tymczasowego jako ostateczności i rozważenia rozwiązań alternatywnych, w połączeniu z brakiem właściwej oceny, czy dana sprawa jest gotowa do przekazania sądowi w celu rozpoczęcia procesu, może prowadzić do nieuzasadnionego i często nadmiernie długiego osadzania podejrzanych i oskarżonych w areszcie tymczasowym; przypomina, że tę sytuację dodatkowo pogorszyła pandemia COVID-19; wzywa Komisję do ustanowienia minimalnych standardów UE, zwłaszcza dotyczących gwarancji procesowych w postępowaniach karnych oraz warunków panujących w więzieniach i aresztach, a także do wzmocnienia narzędzi informacyjnych dla krajowych organów wykonujących nakaz w zakresie warunków przetrzymywania podczas tymczasowego aresztowania i uwięzienia w każdym państwie członkowskim;

38. podkreśla, że nie istnieje żaden mechanizm zapewniający podjęcie odpowiednich działań następczych w związku z gwarancjami przekazanymi przez wydające nakaz organy sądowe po wydaniu osoby; zwraca się do Komisji o zbadanie, jakie środki można podjąć w tym kierunku;

39. wzywa Komisję do przedstawienia m.in. oceny zgodności z zasadą *ne bis in idem*, kontroli proporcjonalności przy wydawaniu ENA w oparciu o wszystkie istotne czynniki i okoliczności, takie jak waga przestępstwa, to, czy dana sprawa jest gotowa do przekazania sądowi w celu rozpoczęcia procesu, wpływ na prawa osoby, której dotyczy wniosek, koszty i dostępność odpowiednich, mniej inwazyjnych środków alternatywnych, ustandaryzowanej procedury konsultacji, zgodnie z którą właściwe organy w wydającym i wykonującym nakaz państwie członkowskim mogą prowadzić wymianę informacji na temat wykonania ENA, zwłaszcza w odniesieniu do proporcjonalności, gotowości procesowej i konfliktów jurysdykcji, a także przeglądu możliwych działań legislacyjnych na podstawie art. 82 ust. 1 TFUE;

⁽⁴¹⁾ Baza danych dotyczących warunków przetrzymywania osób, których dotyczy postępowanie karne, okres 2015–2019, FRA <https://fra.europa.eu/en/databases/criminal-detention/criminal-detention/home>

⁽⁴²⁾ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 5 października 2017 r. w sprawie systemów penitencjarnych i warunków panujących w zakładach karnych (Dz.U. C 346 z 27.9.2018, s. 94).

⁽⁴³⁾ Dz.U. C 449 z 13.12.2018, s. 6.

Środa, 20 stycznia 2021 r.

40. wzywa państwa członkowskie do ratyfikowania protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur;
41. podkreśla, że niedociągnięcia we współpracy sądowej, w tym w zakresie ENA, mogą być sprzeczne z interesami ofiar i prowadzić do odmowy dostępu do wymiaru sprawiedliwości i braku ochrony w przypadku ofiar; podkreśla, że bezkarność wynikająca z niedociągnięć we współpracy sądowej może mieć szkodliwy i negatywny wpływ na praworządność, systemy sądowe i zaufanie społeczeństwa do instytucji, a także na same ofiary i społeczeństwo ogółem;
42. podkreśla, że według FRA informacje przekazywane pozwanym na temat ich praw procesowych w postępowaniach karnych różnią się zarówno pod względem zakresu, jak i sposobu przekazywania; wzywa państwa członkowskie do wprowadzenia gwarancji zapewniających skuteczne informowanie osób o przysługujących im prawach procesowych, gdy tylko padnie na nie podejrzenie o popełnienie przestępstwa;
43. zwraca uwagę na standardy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz wymogi określone w dyrektywie 2013/48/UE i w dyrektywie 2010/64/UE; przypomina, że zapewnienie odpowiedniej ilości czasu na przygotowanie sprawy oraz pełny i szybki dostęp do materiałów sprawy poprawiłyby jakość pełnomocnictwa; podkreśla, że biorąc pod uwagę transgraniczny charakter postępowań w sprawie ENA, w których często biorą udział oskarżeni nieposługujący się językiem państwa członkowskiego wykonującego nakaz, zapewnienie dostępu do usług tłumaczenia ustnego na początkowym etapie postępowania, a w szczególności ułatwienie komunikacji z prawnikami, jest istotną gwarancją rzetelnego postępowania i wymogiem wynikającym z dyrektywy 2010/64/UE; apeluje do Komisji i państw członkowskich o zagwarantowanie – zarówno w prawie, jak i w praktyce – prawa dostępu do adwokata i pomocy prawnej w państwie członkowskim wydającym i w państwie członkowskim wykonującym nakaz;

W kierunku spójnych ram prawnych ENA

44. stwierdza, że ENA jest skuteczny; uważa jednak, że najważniejsze trudności związane z ENA dotyczą jego spójności i skuteczności, gdzie istnieje możliwość poprawy, choć pojawiły się pewne wątpliwości co do zgodności z wartościami UE i prawami podstawowymi;
45. wzywa Komisję do przedstawienia spójnej polityki w zakresie wzajemnego uznawania, która uwzględni orzecznictwo TSUE, obecny poziom harmonizacji prawa karnego i procedur karnych państw członkowskich oraz prawa podstawowe uznane w Karcie;
46. wzywa Komisję do przeprowadzenia przekrojowej analizy instrumentów wzajemnego uznawania, aby zapobiec rozbieżnościom i zagwarantować ich koordynację oraz poprawną wzajemną zależność; apeluje w szczególności o obserwowanie, jak instrument ten jest stosowany w praktyce w różnych krajach, aby zidentyfikować dobre praktyki umożliwiające wysoki stopień przestrzegania nakazów wydanych przez niektóre państwa, a także konkretne trudności napotymane tam, gdzie poziom nieprzestrzegania ENA jest szczególnie wysoki;
47. stwierdza, że zidentyfikowane problemy ze spójnością w zakresie wdrażania decyzji ramowej w sprawie ENA należy rozwiązać przez połączenie środków praktycznych (szkolenie praktyków), prawa miękkiego (podręczniki i zalecenia), bardzo ukierunkowanych przepisów (definicja organu sądowego, *ne bis in idem*, prawa podstawowe itp.) oraz – na drugim etapie – za pomocą środków uznanych za niezbędne, z uwzględnieniem dziewiątej rundy wzajemnych ocen, aby uzupełnić ukierunkowane przepisy (tymczasowe aresztowanie); uważa, że Komisja powinna dążyć do pełnego i prawidłowego wdrożenia ENA we wszystkich państwach członkowskich z uwzględnieniem orzecznictwa TSUE;
48. w perspektywie średnioterminowej zaleca promowanie unijnego kodeksu współpracy sądowej w postępowaniach karnych, który umożliwi systematyczne zestawianie istniejących przepisów, aby zagwarantować pewność prawa i spójność różnych unijnych instrumentów;

Brexit

49. wzywa Komisję do kontynuowania negocjacji ze Zjednoczonym Królestwem, aby utrzymać standardy UE w zakresie praw procesowych i podstawowych osób podejrzanych i oskarżonych; wyraża zaniepokojenie, że wyniki osiągnięte w Zjednoczonym Królestwie od czasu wprowadzenia ENA mogą ulec drastycznemu odwróceniu;

o

o o

50. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji oraz rządowi i parlamentom państw członkowskich.